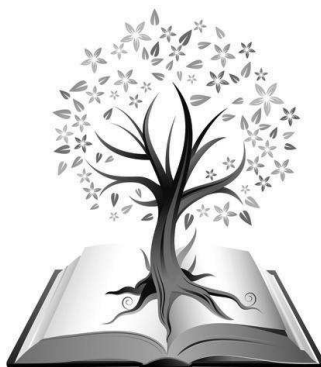

О. П. ГЛАЗОВА

УКРАЇНСЬКА МОВА

**Підручник для 7 класу
загальноосвітніх навчальних закладів**

Київ
Видавничий дім «Освіта»
2015

УДК 811.161.2(075.3)
ББК 81.2Укр-922
Г 52

Орієнтуватися в підручнику вам допоможуть такі умовні позначення:

	Правила, які потрібно запам'ятати.
	Інформація для ознайомлення та осмислення.

Вправи й завдання позначено так:

- виконуємо вдома;
- прагнемо знати більше (завдання підвищеної складності);
- навчаємося спілкуватися;
- здобуваємо й опрацьовуємо нову інформацію за допомогою комп'ютера;
- учимося працювати разом (у парах і групах);
- учимося бачити й розуміти красу, розвиваємо фантазію й уяву.

Пропуск літери позначено двома крапками — .. ,

пропуск слова — трьома крапками — ... .

Глазова О. П.

Г 52 Українська мова : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Глазова. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. — 272 с. : іл.

ISBN 978-617-656-299-3.

УДК 811.161.2(075.3)
ББК 81.2Укр-922

ISBN 978-617-656-299-3

© О. П. Глазова, 2015
© Видавничий дім «Освіта», 2015

Любі семикласники!

Українська мова — мова Української Держави, важливий чинник самобутності нашого народу. Мова формує наш розум і духовність. «Стільки поколінь до тебе плекали цю мову, стільки скарбу духовного вклали в рідне слово!» — писав поет Станіслав Тельнюк. Мова — не лише спосіб спілкування, це форма нашої культури.

Здобуваючи знання, ви переживатимете інтелектуальні почуття: здивування, цікавість, допитливість, здогад, сумнів, упевненість. Спілкуючись із людьми, відчуватимете задоволення, симпатію, радість, вдячність. Розбиратися в почуттях, називати їх, керувати ними теж навчатиме вас цей підручник.

Найважливішими людськими почуттями є любов до своєї сім'ї та до Батьківщини. Підручник сповнюватиме вас гордістю за героїчне минуле рідної землі, навчатиме поваги до сили духу, незборимості, працьовитості українського народу, упевненості в його майбутньому. А головне — гідності юного громадянина України, який із великою приязню і пошаною ставиться до людей різних національностей. Підручник підтверджуватиме, що всі ми живемо в єдиній, прекрасній країні.

На наших очах у житті людства відбуваються значні зміни. Об'єднане мережею Інтернету суспільство швидко змінює засоби передавання інформації, а відтак і систему освіти. Необхідно вміти опрацьовувати інформацію: добирати, систематизувати, відтворювати та створювати. Цей підручник допоможе вам здобути вміння, необхідні для створення українського інформаційного середовища, що важливо для успішного розвитку нашої держави.

Хай уроки рідної мови стануть для вас сходинками до майбутніх успіхів, до самоствердження через знання мови та вміння спілкуватися нею.

Наш підручник допоможе кожному з вас стати гідним громадянином європейської країни — України!

Хай вам щастить!

ЗМІСТ

ВСТУП

Мова — скарбниця духовності народу	7
Повторення вивченого про текст	10

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

§ 1. Розділові знаки у вивчених синтаксичних конструкціях	14
§ 2. Частини мови	28
§ 3. Вивчені групи орфограм	31

МОРФОЛОГІЯ, ОРФОГРАФІЯ. САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ

§ 4. Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	34
§ 5. Неозначена форма дієслова. Особові форми дієслова	39
§ 6. <i>Не</i> з дієсловами	50
§ 7. Вид дієслова	56
§ 8. Перехідні та неперехідні дієслова	61
§ 9. Часи дієслова	64
§ 10. Теперішній час	68
§ 11. Минулий час	72
§ 12. Майбутній час	80
§ 13. Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий)	89
§ 14. Творення дієслів умовного способу	91
§ 15. Творення дієслів наказового способу	94
§ 16. Безособові дієслова	99
§ 17. Способи творення дієслів	103
§ 18. Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	106
§ 19. Дієприкметниковий зворот	110
§ 20. Відмінювання дієприкметників	117
§ 21. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників	119
§ 22. Безособові дієслівні форми на <i>-но</i> , <i>-то</i>	127
§ 23. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники	135
§ 24. <i>Н</i> у дієприкметниках та <i>нн</i> у прикметниках дієприкметникового походження	138
§ 25. <i>Не</i> з дієприкметниками. Розбір дієприкметника як особливої форми дієслова	141
§ 26. Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	145
§ 27. Дієприслівниковий зворот	148
§ 28. Творення дієприслівників недоконаного і доконаного виду	154

§ 29. <i>Не</i> з дієприслівниками. Розбір дієприслівника як особливої форми дієслова.	163
§ 30. Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	166
§ 31. Ступені порівняння прислівників	173
§ 32. Способи творення прислівників	178
§ 33. Правопис прислівників. Написання прислівників через дефіс і разом	187
Написання прислівникових сполук	192
<i>и</i> та <i>і</i> в кінці прислівників	193
Літери <i>н</i> та <i>nn</i> у прислівниках.	199
<i>Не</i> і <i>ні</i> з прислівниками	201

МОРФОЛОГІЯ, ОРФОГРАФІЯ. СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ

§ 34. Прийменник як службова частина мови Розбір прийменника як частини мови	206
§ 35. Сполучник як службова частина мови	217
§ 36. Правопис сполучників Розбір сполучника як частини мови	225
§ 37. Частка як службова частина мови	231
§ 38. Правопис часток Розбір частки як частини мови.	236
§ 39. <i>Не</i> і <i>ні</i> з різними частинами мови.	239
§ 40. Вигук як особлива частина мови Розбір вигука як частини мови.	245

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

- Повторення вивченого про текст, його структурні особливості,
мовні засоби зв'язку речень у тексті
- Повторення вивченого про стилі мовлення
- Повторення вивченого про типи мовлення
- Особливості наукового стилю
- Поняття про публіцистичний стиль

Особливості будови опису зовнішності людини

- Усний докладний переказ розповідного тексту
художнього стилю з елементами опису зовнішності людини
- Письмовий докладний переказ розповідного тексту художнього стилю
з елементами опису зовнішності людини
- Твір-опис зовнішності людини за картиною в художньому стилі
- Твір-опис зовнішності людини в художньому стилі
- Портретний нарис у публіцистичному стилі
- Твір-оповідання за поданим сюжетом

Особливості будови опису дій

Усний докладний переказ розповідного тексту з елементами опису дій у художньому (науковому) стилі
 Письмовий стислий переказ розповідного тексту з елементами опису дій у художньому стилі
 Письмовий докладний переказ розповідного тексту з елементами опису дій у художньому стилі
 Твір-опис дій на основі власних спостережень

Особливості будови роздуму дискусійного характеру.

Усний докладний переказ тексту дискусійного характеру в публіцистичному стилі мовлення
 Твір-роздум дискусійного характеру в публіцистичному стилі
 Анонція
Ділові папери. Розписка

Складання і розігрування діалогів

Діалог, який доповнює почутий або прочитаний текст
 Діалоги, складені відповідно до запропонованої ситуації спілкування
 Діалоги, пов'язані з характеристикою людей
 Діалоги дискусійного характеру

УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИВЧЕНОГО ПРОТЯГОМ РОКУ

ДОВІДКОВЕ БЮРО

Тлумачний словничок	257
Словничок термінів	260
Словничок назв почуттів	261

